

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/363615551>

SAMSUN'DA SAĞLIK TURİZMİ POTANSİYELİ VE GZFT ANALİZİ

Chapter · September 2021

CITATIONS
0

READS
209

1 author:

[Olcay Özişik Yapıcı](#)

Ondokuz Mayıs University

28 PUBLICATIONS 42 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

SAMSUN'DA SAĞLIK TURİZMİ POTANSİYELİ VE GZTF ANALİZİ

Olçay ÖZİŞİK YAPICI¹

ÖZET

Sağlık konusunun önemli olduğu günümüz şartlarında sağlık turizmi ile ilgili faaliyetlerinde artış gösterdiğini söylemek mümkün. Sağlık turizmi denildiğinde termal turizm, medikal turizm, yaşlı turizmi ve engelli turizmi olarak birlikte değerlendirmek gerekmektedir. Samsun coğrafi konumu, sahip olduğu turistik değerleri, sağlık kurumları açısından sağlık turizmi konusunda kaliteli hizmet verme potansiyeline sahip bir destinasyondur. Çalışmada sağlık turizmi ile ilgili tanımlara yer verilmekle birlikte sağlık turizmi ve turizm ile ilgili güncel veriler değerlendirilmiştir. Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan elde edilen veriler ışığında Samsun'un sağlık turizmi potansiyeli tespit edilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda Samsun'un sağlık turizminde güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditleri belirlenerek önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, GZTF Analizi, Samsun

1. GİRİŞ

Sağlık alanı ile ilgili yaşanan gelişmeler ve turizm sektörünün giderek önemli hale gelmesi sağlık ve turizm başlıklarını bir araya getirerek büyümekte olan bir pazar bölümünü oluşturmaktadır. Gelişen tıbbi teknoloji, sağlık eğitimlerinin akredite olması, farklı ülkelerde yasal olan uygulamalar, maliyetlerin düşük olması, bekleme zamanının kısa olması, ulaşım imkanlarının uygun olması, iletişimde sınırların aşılması gibi çok sayıda nedenden ötürü sağlık turizmi ilerleme göstermektedir. Dünyadaki sağlık turizmi harcamalarına bakıldığında yaklaşık 500 milyar dolar olduğu görülmektedir. 2023 yılına gelindiğinde sağlık turizmine ilişkin harcamanın 1 trilyon dolara ulaşacağı ve kişi başı harcamanın ise 7500 dolara yaklaşacağı tahmin edilmektedir (Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, 2020a).

Dünyadaki turizm hareketlerine bakıldığında en büyük pazarın dolayısı ile en yüksek büyüme oranının sağlık turizminde olduğunu belirtmek gerekmektedir (Taleghani, Chirani ve Shaabani, 2011). Asya, Afrika ve Doğu Avrupa'da çok sayıda ülke sağlık turizmi konusunda çalışmalar yürütmektedir. Özellikle Asya ülkeleri bu çalışmaları yürüten ve adını ilk duyuran ülkeler olmuştur. Tayland, Singapur, Malezya, Hindistan gibi ülkeler sağlık turizmi için tercih edilen ülkeler

¹ Öğr. Gör. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun Meslek Yüksekokulu
E-posta: olcay.yapici@omu.edu.tr

arasında yer almaktadır. Son yıllarda ise özellikle Amerika, Kanada, Türkiye sağlık turizminde ön plana çıkarak turistlerin tercih ettiği ülkeler arasında yer almaktadır (Hopkins, Labonte, Runnels ve Packer, 2010).

Türkiye bulunduğu coğrafi konum, iklim özellikleri, fiyat, ulaşım, açısından oldukça avantajlı durumdadır. Özellikle sağlık alanı ile ilgili yapılan yarımalar ve faaliyetler Türkiye'ye katkı sağlamaktadır. Özellikle 2010 yılı ve sonrasında ülkeye gelen hasta sayısında büyük artış olduğu gözlemlenmektedir. Dünya sağlık turizminde ilk 5 ülke arasında bulunan Türkiye'de 2023 yılında sağlık turizmi kapsamında gelen hasta sayısının 2 milyon, elde edilen gelirin ise 20 milyar dolar olması hedeflenmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2020a).

2. SAĞLIK TURİZMİ

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'nın yapmış olduğu sınıflandırmaya göre sağlık turizmi; termal turizm, medikal turizm, yaşlı turizmi ve engelli turizmi olmak üzere dörde ayrılmıştır (Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, 2020).

Termal turizm; termomineral su banyosu, içme, inhalasyon, çamur banyosu gibi çeşitli alternatifler ile birlikte fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi gibi farklı tedavilerin bir araya gelmesi ile gerçekleştirilen sağlık uygulamalarının turistik amaçlı kullanımı ile ortaya çıkan turizm faaliyetidir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020). Termal turizm 20 derecenin altında olmamak şartı ile içerisinde mineral bulunan suların temizlik, dinlenme ve zinde kalma amacı ile kullanımından doğan tesislere yönelik hareketliliği kapsamaktadır (Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, 2020).

Termal turizm faaliyetlerine yönelik gelişmeler tüm dünyada yaşanmaktadır. Kaplıcalar. Kür merkezleri gibi termal turizm çatısı altında faaliyet gösteren turistik tesislerde gerek kalite gerekse hizmet bazında ilerlemeler söz konusudur. Tüm dünyada insanlar çeşitli hastalıkların doğal yöntemlerle iyileşebileceği kanısına sahip olmakta ve termal turizmden fayda sağlamaktadır. Özellikle dünya nüfusunda yaşlanmanın artış göstermesinden sebep termal turizm hizmetlerinde ve faaliyetlerinde çeşitlilik söz konusu olmaktadır.

Medikal turizm; sağlık turizmi ile benzerlik gösteren bir turizm türüdür. Medikal turizm konusunda yapılmış çok sayıda çalışmalar incelendiğinde birbirine benzeyen tanımlarla karşılaşılmaktadır. Medikal turizm, hastaların deniz aşırı ülkelere tıbbi tedavi almak için gittikleri seyahatler olarak tanımlanmıştır (Connell, 2006:1093). Vijaya'ya (2010) göre düşük maliyetlerden dolayı sağlık nedenleri ile yapılan seyahatler olarak tanımlanmaktadır. Bir turistin sağlık konusunda tedavi görmek amacı ile kendi ülkesi dışında bir ülkeye gitmesi ve orada en az bir gece konaklayarak harcama yapmasını kapsayan turizm hareketidir (Musa, Doshi, Wong, Thirumoorthy, 2012: 630). Medikal turizm türünün ağırlıklı olduğu alanlar aşağıda tanımlanmaktadır (Eriş, 2019:1280):

- Ortopedi hastalıkları,
- Kanser hastalığı,
- Kalp hastalıkları,
- Organ nakilleri,
- Diş tedavisi,
- Mide ile ilgili yapılan cerrahi işlemlerde,
- Akupunktur gibi alternatif tıp uygulamalarında,
- Kök hücre tedavisinde,
- Plastik cerrahi,
- Kısırlık tedavisi,
- Rehabilitasyon tedavileri

Yaşlı turizmi; yaşlıların bakımı ve diğer ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik farklı ülkelere seyahati kapsayan sağlık turizmi türüdür (Şahin ve Şahin, 2018: 290). Ülkeden ülkeye farklı özellikler gösteren yaşlı turizmi günümüzde önem kazanmaya başlamıştır. Türkiye’de son dönemde yaşlı turizmi kapsamında yatırım sayısında artışlar olduğu gözlemlenmektedir. Yatırımların kapsamında ise yaşlılar için hastalıklarının tedavisi konusunda yardımcı olabilecek geriarti tedavi merkezleri bulunmakta ve yaşlılar için turlar düzenleyip terapiler uygulamaktadırlar (Daştan, 2014: 147).

İnsanların ortalama yaşam süresinin uzadığı ve yaşlı nüfusunun artış gösterdiği günümüzde Avrupa’daki oranın yüksek olduğu açıktır. Avrupa’da yaşlıların huzur evlerinde kalmasının maliyetli olması nedeni ile sağlık turizmi kapsamında yaşlı bakım ve hizmetlerinin farklı ülkelerde yapılması yönünde tercihte bulunmaktadır (Öztürk ve Bayat, 2011). Yaşlı turizminin her geçen gün artış gösterdiği günümüzde bu turizm türü kapsamında ileri yaş için konaklama tesisleri, tatil ve eğlence alanları, sosyal faaliyet alanları gibi çok sayıda destekleyici ve tamamlayıcı faaliyetleri kapsayan tesislere ihtiyaç artış eğiliminde olacaktır.

Engelli turizmi; engelli insanların turizm faaliyetlerinden eşit olarak ve insan onuruna uygun şekilde yararlanmasını kapsamaktadır (Darcy ve Dickson, 2009: 33). Engelli turizmi literatürde aynı zamanda erişilebilir turizm olarak adlandırılmaktadır. Engelli turizmi her geçen gün potansiyeli artan bir pazar konumuna gelmektedir. Türkiye’de faaliyet gösteren konaklama işletmelerinin engelli turizmine yönelik çalışmalarının ve düzenlemelerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir (Yıldız, Yıldız ve Karaçayır, 2017: 68). Engelli turizmde iyi çalışmalar yapabilmek için turistik ürünün esas yapısını oluşturan bilgiye ulaşma, geceleme, ulaşım ve sosyal faaliyete katılımı kolaylaştıracak alt yapının varlığının olması gerekmektedir. Engellilerin turistik ihtiyaçlarını karşılayamadıkları ya da ihtiyacı karşılamada zorlandıkları alanlarda seyahat ve turizm için alınması gereken hazzı alamamaktadır (Dünya Turizm Örgütü, 2013:

2). Özellikle Türkiye’de engelli turizminden elde edilen gelirin artırılabilmesi için tesislerin engelli turizmüne yönelik tasarlanması gerekmektedir.

Günümüzde sağlık turizminin turizm sektörü içerisinde yeri önemli bir hal almaktadır. Özellikle elde edilen gelir bazında değerlendirildiğinde 2003 yılında yaklaşık 14.000.000 dolar olan turizm geliri içinde sağlık turizmi gelirinin miktarı 204.000 dolar olarak tespit edilmiştir. Sağlık turizminin turizm gelirleri içindeki oran %1,47’dir. 2008 yılında sağlık turizminden yaklaşık 486.000 dolar gelir elde edilirken aynı yıl turizmden elde edilen gelir yaklaşık 25.000.000 dolar olarak tespit edilmiştir. 2008 yılında sağlık turizminin turizm geliri içindeki oranı ise %1,92 olarak belirlenmiştir. 2017 yılında sağlık turizminden elde edilen gelir yaklaşık 827.000 dolar, toplam turizm geliri ise yaklaşık 26.000.000 dolardır. 2017 yılında sağlık turizminden elde edilen gelirin turizm gelirlerindeki oranı %3, 15 olarak belirlenmiştir. 2020 yılında dünyayı etkisi altına alan pandemi nedeniyle rakamlarda düşüşler gözlemlenmektedir. Ancak 2019 yılı verilerine bakıldığında turizmden elde edilen gelir yaklaşık 35.000.000 dolar olarak gerçekleşmiştir, aynı yıl sağlık turizminden elde edilen gelir ise yaklaşık 1.065.105 dolar olarak gerçekleşmiştir. Yüzde olarak değerlendirildiğinde ise %3.2 ‘ye tekamül etmektedir. (Türkiye İstatistik Kurumu, 2020).

2015 yılından itibaren ülkeye sağlık turizmi amacı ile gelen turist sayıları, sağlık turizmi geliri ve turizm gelirine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. Yıllara Göre Türkiye’ye Gelen Sağlık Turisti Sayısı, Sağlık Turizmi Geliri ve Turizm Geliri

	2015 yılı	2016 yılı	2017 yılı	2018 yılı	2019 yılı
Sağlık Turisti sayısı	360 180	377 384	433 292	551 748	662 087
Sağlık Turizmi Geliri (bin dolar)	638 622	715 438	827 331	1 110 843	1 065 105
Turizm Geliri (bin dolar)	31 464 777	22 107 440	26 283 656	29 512 926	34 520 332

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2020

Tablo 1’e göre Türkiye’ye gelen sağlık turisti sayısında sürekli bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Sağlık turizminden elde edilen gelir miktarında da artış söz konusu olmaktadır. Turizmden elde edilen gelirin artış gösterdiği süreçte sağlık turizminin toplam turizm geliri içerisindeki oranının da artış gösterdiğini söylemek mümkündür.

2019 yılında Türkiye’de sağlık turizmi kapsamında 662 087 hasta sağlık hizmetinden yararlanmıştır. Sağlık turistinin en çok geldiği ülkelere ise Irak, Azerbaycan ve Türkmenistan olarak belirtilmiştir (Uluslararası Sağlık Hizmetleri, 2020).

Daştan’ın (2014) Türkiye’de sağlık turizmi başlıklı çalışmasında Türkiye’nin ve İzmir’in mevcut durum analizleri yapılarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Gelişmekte olan sağlık turizmi sektöründe bulunan rakip ülkelerin uygulamalarının ne olduğunun araştırılması, sağlık kuruluşlarının incelenerek gerekli yatırımların yapılması konusunda öneriler sunulmuştur. Dünya sağlık turizminden elde edilen pazar payının artırılmasına yönelik yapılacak çalışmaların yerinde olacağı ifade edilmiştir. Türkiye'nin sağlık turizmi konusundaki potansiyelinin belirlenmesine yönelik yapılan bir diğer çalışma ise Şahin ve Şahin (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkiye'nin sağlık turizmi konusunda hedeflerine ulaşabilmesi için Hindistan, Tayland gibi rakip ülkelere karşı rekabet üstünlüğü yaratacak stratejiler belirlenmesi, hedef pazarını Avrupa'da yaşayan Türk vatandaşların olması gerektiği ve gerekli reklam ve tanıtım çalışmalarının yapılması konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Sağlık turizmi konusunda işletmelerin öncelikli olarak hedef pazarlarının iyi belirlenmesi gerekmektedir. Rakip işletmelerin pazarlama stratejileri iyi analiz edilmeli ve işletmelerin kendisinin sahip olduğu fırsatları değerlendirilerek çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle uluslararası düzeyde faaliyet göstermek isteyen işletmeler yabancı dil bilen personelin istihdamına önem vermelidir (Altın, Bektaş, Antep ve İrban, 2012:163). Sağlık turizmi konusunda yapılması önerilen çalışmalar arasında yurt dışında yaşayan Türk vatandaşların tedavilerin Türkiye'de yapılmasına yönelik teşvik çalışmaları, görsel ve yazısal olarak tanıtım çalışmaları, gerek Sağlık Bakanlığı gerek Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın birlikte çalışmalar yürütmesi, sigorta şirketleri ile koordinasyonların iyi şekilde sağlanması, gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, sağlık paketlerinin açık ve net şekilde hazırlanması yer almaktadır (Özsarı ve Karatana, 2013:143-144).

Sağlık turizminin gelişmesine yönelik yapılan yatırımlar ile birlikte hem ülke vatandaşına hem de yabancı hastalar için fayda sağlayacak ve memnuniyeti artıracaktır. Sağlığını geri kazanmış olarak ülkesine dönen hastanın vereceği referans oldukça etkili olacaktır. Uluslararası düzeyde ilişkilerin de gelişmesine katkı sağlayarak ticaret imkanları ortaya çıkmakta ve istihdam olanakları sunmaktadır. Sağlık turizmi gerek soyut gerekse somut anlamda katkı sunmaktadır (Ağaoğlu, Karagöz ve Zabun, 2019: 18).

Sağlık turizmi son yıllarda turizm destinasyonları için ilginin artmasına ve turizm ürün ve hizmetlerinin farklılaşmasına katkı sağlamaktadır. Turizm alanında yapılan çalışmalar sağlık turizminin çeşitli türlerinin olduğunu göstermektedir. Sağlık turizminin gelişme göstermesini etkileyen faktörlere bakıldığında insanların sağlık konusunda daha bilinçli hale geldiğini ifade etmektedir. İkinci sırada ise halkın yaş ortalamasının artış göstermesi ve üçüncü sırada ise yeni tıp teknolojilerinin olduğu ifade edilmiştir. Ardından boş zaman alışkanlıklarının değişim göstermesi, gelir, seyahat alışkanlığının değişmesi, alternatif tıp uygulamaları, nüfus artışı ve yeni turizm pazarları sağlık turizminin gelişmesine katkı sunmuştur (Shalber, Peters, 2012: 316).

3. SAMSUN İLİ SAĞLIK TURİZMİ POTANSİYELİ

Karadeniz bölgesinin orta kısmında yer alan Samsun turizmin olmazsa olmaz değerleri olan deniz, kum, güneş üçlüsüne sahip olmakla birlikte alternatif turizm türlerine de ev sahipliği yapmaktadır. Samsun, mavi bayraklı sahili, yeşil tepeleri, amazon savaşçı kadınlarının varlığını belgeleyen tarihi dokusu, eko turizm faaliyetlerinin yapılabileceği Kızılırmak deltası, şifalı kaplıcaları, yaylaları, ahşap mimarisi ve Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nı başlattığı kent olarak ön plana çıkmaktadır.

Her geçen gün sağlık turizmine yönelik yatırımların artış gösterdiği şehirde tıbbi alet üretiminin de yapılıyor olması şehre değer katmaktadır. Bulunduğu konum itibarıyla sağlık turizmi açısından merkez konumda bulunmakla birlikte Sağlık Bakanlığı'nın sağlık turizminde marka şehir olarak planladığı şehirler arasında yer almaktadır.

Samsun'da Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından işletme belgesine sahip 3 adet beş yıldızlı, yedi adet dört yıldızlı, on iki adet üç yıldızlı, beş adet iki yıldızlı, bir butik otel mevcuttur. Konaklama tesislerinin toplam oda sayısı 1920 olmakla birlikte yatak kapasitesi ise 3.857'dir (Samsun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Sağlık turizmi kapsamında Samsun' a gelen uluslararası turist sayıları ise 2017 yılında 481, 2018 yılında 2350, 2019 yılında ise 4968 olarak belirtilmiştir. Verilere göre sağlık turizmi kapsamında sağlık turisti sayılarının giderek artış gösterdiği söylenebilir. Sağlık turizmi kapsamında gelen hastalar ülke bazında değerlendirildiğinde ise en çok Irak, Azerbaycan, Gürcistan ve Ab ülkelerinde olduğu görülmektedir. Samsun 73 farklı ülkeden gelen sağlık turistine ev sahipliği yapmaktadır (Samsun İl Sağlık Müdürlüğü Değerlendirme Sunumu, 2019).

Tablo 3.1. Samsun'da Yıllara Göre Sağlık Göstergeleri

Sağlık Göstergeleri	2015	2016	2017	2018
Hastane sayısı	28	28	27	26
Yatak sayısı	4.364	4.416	4.586	4.624
Yoğun bakım yatağı sayısı	642	642	674	772
Aile hekimliği birimi sayısı	367	386	401	409
112 istasyon sayısı	34	35	40	41
112 ambulans sayısı	63	62	64	64

Kaynak: Sağlık Bakanlığı resmi internet adresinde (2020b) bulunan Sağlık İstatistikleri Yılığında yazar tarafından tablolaştırılmıştır.

Tablo 3.1'de Samsun'a ilişkin sağlık göstergeleri yer almaktadır. 2015 yılında hastane sayısı 28 iken 2018 yılında 26'ya düşmüştür. Ancak 2015 yılında 4.364

olan yatak sayısı 2018 yılında 4.624 olarak artış göstermiştir. Aile hekimliği birimi sayısı 2015 yılında 367 iken 2018 yılında 409 olmuştur. 2015 yılında 112 istasyon sayısı 34, 112 ambulans sayısı 63 iken her ikisi de 2018 yılında artış göstermiş ve 112 istasyon sayısı 41, ambulans sayısı ise 64 olmuştur.

Tablo 3.2. Samsun'da Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları

Sağlık Personeli Sayıları	2015	2016	2017	2018
Uzman hekim	1.435	1.397	1.423	1.439
Pratisyen hekim	734	735	803	766
Asistan hekim	480	418	484	532
Toplam hekim	2.649	2.550	2.710	2.737
Diş hekimi	368	410	416	511
Eczacı	472	480	521	539
Hemşire	3.073	3.168	3.366	3.811
Ebe	1.041	1.063	1.084	1.106
Diğer sağlık personeli	3.123	3.288	3.622	3.715
Toplam sağlık personeli	10.726	10.959	11.719	12419

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Resmi İnternet adresinde (2020b) bulunan Sağlık İstatistikleri Yılığında yazar tarafından tablolaştırılmıştır.

Tablo 3.2'de Samsun'da yıllara göre sağlık personeli sayıları yer almaktadır. 2015 yılinsa uzman hekim sayısı 1.435 iken 2018 yılında 1.439 olmuştur. Pratisyen hekim sayısı 2015 yılında 734 iken 2018 yılında 766 olmuştur. Toplam hekim sayısında bakıldığında 2015 yılında 2.649 iken 2018 yılında 2.737 olmuştur. Yıllara göre hekim sayısında artış olduğu görülmektedir. Diş hekimi, hemşire, ebe ve diğer sağlık personeli sayısında 2015 yılından 2018 yılına doğru artış söz konusudur.

Tablo 3.3. Samsun İl Sağlık Müdürlüğü'ne Bağlı Sağlık Turizmi Yetki Belgesi Alan Sağlık Tesisleri

Sıra No	Sağlık Tesisi Türü	Sağlık Tesisi Adı
1	Kamu Hastanesi	S.B.Ü. Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi
2	Özel Hastane	Özel Büyük Anadolu Hastanesi
3	Özel Hastane	Özel Büyük Anadolu Meydan Hastanesi
4	Özel Hastane	Özel Medicana İnternational Samsun Hastanesi
5	Özel Hastane	Özel Samsun Romatem Dal Hastanesi
6	Özel Hastane	Özel VM Medicalpark Samsun Hastanesi
7	Özel Hastane	Özel Liv Hospital Samsun Hastanesi
8	Özel Tıp Merkezi	Özel Dünyagöz Tıp Merkezi
9	Kamu Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi	Samsun Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi
10	Özel Hastane	Özel Medibafra Hastanesi
11	Özel Tıp Merkezi	Özel FBM Tıp Merkezi
12	Kamu Hastanesi	Samsun Gazi Devlet Hastanesi
13	Özel Hastane	Özel Atasam Hastanesi

Kaynak: Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı (2020b)

Samsun İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı sağlık turizmi yetki belgesi alan sağlık tesisleri kamu ve özel olmak üzere toplam 13 tanedir. Sağlık turizmi yetki belgesine sahip olan tesisler sağlık turizmi faaliyetlerini yürütebilmektedir.

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın amacı, Samsun ilinin sağlık turizmindeki mevcut durumunu tespit ederek yıllar itibari ile gösterdiği gelişimin değerlendirilmesidir. Sağlık turizmi konusunda çok sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Bölge bazında ve özellikle de il bazında yapılan çalışmalar sınırlılık arz etmektedir. Samsun ilinin sağlık turizmi potansiyelini değerlendiren bir çalışmanın olmayışı bu çalışmanın yapılmasının en önemli sebebidir. Yapılan literatür taraması ile birlikte Sağlık Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu yıllık istatistiklerden Samsun'a ilişkin veriler çekilerek sağlık istatistiklerine ilişkin tablolar oluşturulmuştur. Aynı zamanda Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan işletme belgeli tesislere ilişkin bilgiler veriler derlenmiştir. İkinci aşamada ise elde edilen bilgiler ve istatistikler dahilinde Samsun'un sağlık turizmi konusunda güçlü ve zayıf yönleri tespit edilerek fırsat ve tehditleri konusunda betimlemeler yapılmıştır.

4.2. Samsun'un Sağlık Turizmine Yönelik GZTF Analizi

Güçlü Yönler

- ✓ Türkiye'nin sahip olduğu büyükşehirlerden biri olması
- ✓ Sağlık alanında köklü ve kurumsallaşmış birimlere sahip olması
- ✓ Samsun'a ulaşım konusunda alternatiflerin olması
- ✓ Ulaşım açısından coğrafi konumunun avantajlı olması
- ✓ Sağlık turizmi yetki belgesi olan kurumlarının olması
- ✓ Sağlık personeli sayılarının her geçen gün artış göstermesi
- ✓ Çok sayıda ve alternatifli konaklama tesislerine sahip olması
- ✓ Sağlık turizminin yanı sıra farklı turizm türlerinin de yapılabiliyor olması
- ✓ Yabancı sağlık turisti konusunda deneyimli olması
- ✓ Samsun'un ileri gelenlerinin sağlık turizmini önemseyerek çalışmalar yapması
- ✓ Medikal aletlerin üretiminin Samsun'da yapılıyor olması
- ✓ Yüksek teknolojiye sahip sağlık kuruluşları

Zayıf Yönler

- ✓ Sağlık çalışanlarının sayısının yetersiz olması
- ✓ Sağlık turizmine ilişkin mevzuatın karmaşık ve yetersiz oluşu
- ✓ Sağlık turizmi konusunda yapılacak olan yeni çalışmalara karşı bazı zamanlarda dirençle karşılanması
- ✓ Kentleşmenin hızla artış göstermesi
- ✓ Bürokratik engeller neticesinde iş süreçlerinden var olan yavaşlık
- ✓ Tanıtım ve pazarlama faaliyetleri

Fırsatlar

- ✓ Ülkenin genç bir nüfusa sahip olması
- ✓ Sağlık Bakanlığı'nın yeniden yapılanması
- ✓ Sağlık hizmetlerine yatırımların artış göstermesi
- ✓ Milli gelirden yaşanan artış ile birlikte sağlık hizmetlerine ayrılan bütçenin de artması
- ✓ Koronavirüs pandemisinin etkisi ile sağlık ve sağlığa ilişkin değerlerin daha önemli hale gelmesi
- ✓ Sağlık alanında istihdam kalitesinin artırılması
- ✓ Kamu Hastane Birliklerine geçişin olması
- ✓ Sağlık kurumlarında teknolojik gelişmelerin etkisi ile bilgi ve iletişim kullanımının giderek artış göstermesi
- ✓ Sağlık turizminin ön planda tutulmasına yönelik çalışmalar
- ✓ Samsun'un termal altyapıya sahip olması
- ✓ Medikal ve tıbbi aletlerin üretimine yönelik bir sektörün varlığı
- ✓ Sağlık tedavilerinin düşük maliyetli olması

Tehditler

- ✓ Toplum nüfusunun yaşlanma oranının artış göstermesi
- ✓ Ülkeler arası yaşanan istikrarsızlıklar
- ✓ Salgın hastalıklar, doğal afetler vb. durumların yaygınlaşması
- ✓ Küresel ya da bölgesel ekonomik krizler yaşanması
- ✓ Mevcut hastalıklarda meydana gelen değişimler, yeni tanımlanan hastalıkların artış göstermesi, tahmin edilemeyen yeni hastalıkların ortaya çıkması
- ✓ Çevresel sorunların yaşanması

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Son zamanlarda sağlık turizmi tüm dünyada önemli hale gelmektedir. Öncelerde gelişmiş ülkelere doğru olan sağlık turizminin yönü şimdilerde ise gerek maddi açıdan daha uygun olması gerek bekleme sürelerinin daha kısa olması nedeni ile gelişmekte olan ülkelere doğru eğilmiştir (Wongkit and McKercher, 2013).

Samsun bulunduğu coğrafi konum, iklimi, sağlık alanında yapılan yatırımları ile birçok şehre göre avantajlı konumdadır. Özellikle orta ve doğu Karadeniz bölgesinde sağlık alanında öne çıkan illerden birisi olabilir. Sağlık turizmi açısından değerlendirildiğinde büyük, donanımlı sağlık tesislerine sahiptir. Sağlık kuruluşlarının bazıları uluslararası kalite belgesine sahipken bazıları ise sağlık turizmi yetki belgesine sahiptir. Sağlık kurumlarının akreditasyonunun sağlanmasına yönelik çalışmalar başlatmak yerinde olacaktır. Sağlık alanında kurumların alt yapı ve teknolojik durumu iyi konumdadır. Samsun'un sağlık turizminde marka şehir olması konusunda şehrin önde gelenleri, sivil toplum kuruluşları ve daha birçok kuruluş çalışmalar başlatmış durumdadır. Ancak çalışmalar ne kadar başarılı yürütülürse yürütülsün söz konusu turizm olduğunda tanıtım ve reklam çalışmaları önem arz etmektedir. Özellikle sağlık

turizmi söz konusu ise tanıtım amaçlı ağızdan ağıza pazarlama çalışmaları öne çıkmaktadır.

Samsun'da sağlık turizmi faaliyetlerinin başarılı bir şekilde yürütülmesi için yapılması gereken çalışmalardan birisi de dijital çağın gereklerini dikkate alarak dijital ortamlarda Samsun ve sağlık turizmine ilişkin çalışmalar yapılmalıdır. Dijital ortamlarda yapılacak olan çalışmaların farklı dillerde kullanılabilir olması önem arz etmektedir. Sağlık turizmi konusunda yapılan çalışmalar için tanıtım materyalleri hazırlanarak ilgili organizasyonlara iletilmelidir.

Sağlık turizmi konusunda yapılacak faaliyetler ile birlikte şehrin taşıma kapasitesi tespit edilmelidir. Ayrıca konaklama imkanlarının yeniden gözden geçirilmesi ise yerinde bir çalışma olacaktır. Yapılan her türlü çalışmanın tüm paydaşlar ile birlikte gerçekleştirilmesi ve aynı zamanda tanıtım reklam faaliyetleri ile desteklenmesi neticesinde Samsun sağlık turizmi konusunda önde gelen illerden olma potansiyeline sahip bir destinasyondur.

KAYNAKÇA

Ağaoğlu, F. O., Karagöz, N. ve Zabun, S. (2019). Sağlık turizmi uygulamaları ve türkiye'ye getirilerine ilişkin bir değerlendirme. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 20, sayı 2, s:1-23.

Altın, U., Bektaş, G., Antep, Z. Ve İrban, A. (2012). Sağlık turizmi ve uluslararası hastalar için Türkiye pazarı. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. Cilt: 3, Sayı: 3,s:157-163.

Connell, J. (2006). Medical tourism: sea, sun, sand and surgery. *Tourism Management*, 27, 1093-1100.

Darcy, S. and Dickson, J. T. (2009). A whole-of-life approach to tourism: the case for accessible tourism experiences. *Journal of Hospitality And Tourism Management*. 16(1): 32-44

Daştan, İ. (2014). Türkiye'de sağlık turizmi: Türkiye ve özelinde İzmir'de sağlık turizminin mevcut durum analizi ve stratejileri önerileri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt:6, Sayı:10, s:143-163.

Dünya Turizm Örgütü. (2013). *Recommendations on Accessible Tourism*. Madrid: World Tourism Organization.

Eriş, H. (2019). Şanlıurfa sağlık turizmi swot analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18/7: 1278-1298.

Hopkins, L., Labonte, R., Runnels, V., ve Packer, C. (2010), "Medical tourism today: What is the state of existing knowledge?", *Journal of Public Health Policy*, 31 (2): 185-198.

Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020). <http://www.ktbayatirimisletmeler.gov.tr/TR-11475/genel-tanimlar.html> (erişim tarihi:9.11.2020).

Musa, G., Doshi, D. R., Wong, K. M.ve Thirumoorthy, T. (2012). How satisfied are inbound medical tourists in Malasia? A study on private hospitals in Kuala Lumpur. *Journal of Travel&Tourism Marketing*, 29,629-646.

Özsarı, S. H. ve Karatana, Ö. (2013). Sağlık turizmi açısından Türkiye'nin durumu. *Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, 24(2), s:136-144.

Öztürk, M. ve Bayat, M. (2011), "Uluslararası Turizm Hareketlerinde Sağlık Turizminin Rolü ve Kalite Çalışmalarının Önemi Bir Literatür Çalışması", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,1(2), 135 - 156.

Sağlık Bakanlığı (2020a). <https://stratejikplan.saglik.gov.tr/files/TC-Saglik-Bakanligi-2019-2023-Stratejik-Plan-Web-Katalog.pdf>

Sağlık Bakanlığı (2020b). <https://www.saglik.gov.tr/TR,11588/istatistik-yilliklari.html>

Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı (2020a). Sağlık Turizmi Nedir?, <http://saglikturizmi.saglik.gov.tr/Eklenti/10944/0/02pdf.pdf> (erişim tarihi:9.11.2020).

Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı (2020b). https://dosyaism.saglik.gov.tr/Eklenti/107703,yetkili-saglik-tesisleripdf.pdf?0&_tag1=F2154768F0C29328FD55B5B9446D2EEA083D424A

Samsun İl Sağlık müdürlüğü İl Değerlendirme Sunumu. 2019. Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü.

Schalber, C. And Peters, M. (2012). Determinants of health tourism competitiveness: an alpine case study. *Tourism*, Vol 60, No 3, p:307-323.

Şahin, Ö. U. ve Şahin, M. (2018). Türkiye'de sağlık turizminin potansiyeli ve geleceği: swot analizi. *Journal Of Awareness*. 3\Special: 287-300

Taleghani, M., Chirani, E. And Shaabani, A. (2011). Health tourism, tourist satisfaction and motivation. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 3(4), 546-555.

Türkiye İstatistik Kurumu (2020). *Turizm İstatistikleri*, 2019.

Uluslararası Sağlık Hizmetleri. (2020). <https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/> Erişim Tarihi: 16.11.2020

Vijaya, R: M. (2010). Medical tourism. Revenue generation or international transfer of healthcare problems?. *Journal of economic Issues*, 54(1), s:53-59.

Wongkit M. and McKercher B. (2013). Toward A Typology Of Medical Tourists: A Case Study Of Thailand. *Tourism Management* 38: 4-12